

ע"פ 5052/22 - ז'אנה סזונב נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5052/22

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופטת י' וילנר

המערערת:

ז'אנה סזונב

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת
(השופטת י' שטרית) בת"פ 16007-07-21 מיום
12.6.2022

תאריך הישיבה:

ג' בטבת התשפ"ג (27.12.2022)

בשם המערערת:

עו"ד אלעד בלעיש

בשם המשיבה:

עו"ד מורן פולמן

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (השופטת י' שטרית) מיום 12.6.2022 בת"פ 16007-07-21 בו נגזרו על המערערת 36 חודשי מאסר בפועל ועונשים נלווים.

עמוד 1

1. המערערת הורשעה על פי הודאתה בהסדר טיעון בעבירה של סחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק). על פי עובדות כתב האישום המתוקן, בינה לבין המתלונן, פנסיונר נשוי כבן 70 שנה, התפתחה מערכת יחסים רומנטית. המערערת נזקקה לסיוע כספי מצד המתלונן, ועל רקע האמור גמלה בלבה החלטה לסחוט ממנו סכומי כסף באמצעות איומים כי תחשוף בפני אשתו את מערכת היחסים ביניהם. כך, במשך תקופה ארוכה, במספר רב של הזדמנויות ובאופן שיטתי, דרשה המערערת מהמתלונן סכומי כסף שונים תוך שהיא מאיימת עליו בעל פה ובכתב כי תחשוף את מערכת היחסים שביניהם וכן תמונות אינטימיות שלו שהוא שלח לה. במהלך אותה תקופה הייתה המערערת שולחת מסרונים למתלונן בהם דרשה את סכומי הכסף וחזרה על איומיה, באמצעות כרטיסי "סים" בעלי מספרים שונים. המתלונן נענה לדרישותיה של המערערת כאשר חלק מסכומי הכסף הועבר ישירות לידיה, חלק נוסף הועבר אליה באמצעות נהגי מוניות ששלחה אל המתלונן וחלק אחר הועבר דרך העברות בנקאיות או דיגיטליות למוטבים שונים שאת פרטיהם מסרה למתלונן. רק בשל חששו הכבד של המתלונן שמא המערערת תממש את איומיה, הוא העביר לה סכומי כסף בסך כולל של 300,000 ש"ח. על רקע אירועים אלו נקלע המתלונן למצב כלכלי ונפשי קשה, ואף ניסה בשלב מסוים לשלוח יד בנפשו.

2. במסגרת הסדר הטיעון הוסכם כי הצדדים יוכלו לטעון לעונש באופן חופשי, אך הם הגיעו להסכמה בקשר לרכיבים הכספיים בהם תחוייב המערערת: סך של 5,000 ש"ח שהופקד בקופת בית המשפט על ידי המערערת יועבר למתלונן; היא תשלם למתלונן פיצוי נוסף בסך של 20,000 ש"ח בתשלומים; תישא בקנס בסך של 10,000 ש"ח או 5 חודשי מאסר תמורתו; ותשלם פיצוי נוסף למתלונן בסכום שייקבע על ידי בית המשפט.

3. לא הוגש תסקיר שירות מבחן, אך הוגשה מטעם המערערת חוות דעת פסיכיאטרית פרטית (להלן: חוות הדעת) המתארת את סיפור חייה הלא פשוט, וכן קשיים שונים עמם היא מתמודדת, בעיקר במישור הרגשי והנפשי.

4. בטיעוניה לעונש עתרה המשיבה להטיל על המערערת מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס ופיצוי משמעותי למתלונן, כאשר מתחם העונש ההולם הכולל שהוצע נע בין 36 ל-60 חודשי מאסר בפועל, בצירוף ענישה נלווית. בהתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, עתרה המשיבה למקם את העונש הראוי למערערת ברף הבינוני של המתחם, ולא פחות מ-48 חודשי מאסר בפועל. מנגד, בא-כוח המערערת סבר כי בהתחשב בנסיבות ביצוע העבירה, במידת אשמתה של המערערת ונוכח מצבה הנפשי והקוגניטיבי הירוד והמורכב, מתחם העונש ההולם בעניינה נע בין מספר חודשי מאסר בפועל שיכול שירוצו בעבודות שירות לבין 24 חודשי מאסר בפועל. באשר לעונש הראוי, נטען כי יש למקם את עונשה בשליש התחתון של המתחם, תוך שהתבקש בית המשפט להתחשב בנסיבות חייה הקשות.

5. בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, צוין תחילה כי על אף שמדובר במעשי סחיטה שבוצעו במספר הזדמנויות שונות, מדובר במסכת אירועים המהווה אירוע אחד. בית המשפט עמד על הערכים החברתיים המוגנים שנפגעו מהעבירה, בהם הגנה על שלמות גופו של אדם, רכושו, כבודו, פרטיותו, שלווה נפשו, בטחונו וכן השמירה על בטחון ושלום הציבור. המערערת פגעה במעשיה גם באינטרס החברתי המוגן שעניינו חופש הפעולה והבחירה של הפרט. בית המשפט ציין כי הפסיקה עמדה על הצורך להחמיר עם נאשמים שעברו עבירות כגון אלו. בית המשפט פירט את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה בציינו כי מדובר במעשי סחיטה אשר בוצעו במשך מספר חודשים כאשר המערערת שבה ודרשה סכומי כסף שונים תחת איומים, בהזדמנויות שונות וחוזרות. המערערת אף עשתה שימוש באמצעים שונים ובאנשים נוספים לצורך סחיטת סכומי הכסף מהמתלונן. גם נקבע כי ניתן ללמוד על התכונן הגלום במעשים, מהעובדה

שאינ מדובר במעשה בודד וספונטני כי אם במעשים רבים שבוצעו בהזדמנויות רבות, תוך שימוש באמצעים שונים להעברת הכספים. הובהר כי כתוצאה ממעשי המערערת נגרם למתלונן נזק כלכלי ונפשי, כאשר הנזק הפוטנציאלי שהיה יכול להיגרם כתוצאה ממעשיה הוא רב. צוין כי המערערת הייתה האחראית הבלעדית למעשיה, הבינה אותם היטב ואת השלכותיהם והיה בידיה להימנע מביצועם. באשר לחוות הדעת שהוגשה מטעמה צוין כי יתכן שיש בה כדי להסביר את הרקע שהביא אותה לביצוע המעשים, אולם לא נמצא כי יש בכוחה להפחית ממידת אחריותה לביצועם. לאחר בחינת מדיניות הענישה הנוהגת, ובשים לב לערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה ממעשי המערערת ומידת הפגיעה בהם, הועמד מתחם העונש ההולם בין 34 ל-50 חודשי מאסר בפועל, בצירוף ענישה נלווית.

6. בהידרשו לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, נמצא כי אין מקום לסטות ממתחם העונש ההולם לחומרה או לקולא וכי יש לגזור את דינה של המערערת בתוך המתחם. צוין כי גם בא-כוח המערערת לא עתר לסטייה ממתחם העונש ההולם משיקולי שיקום. לזכות המערערת נזקפה העובדה שהיא נעדרת עבר פלילי, שהיא הודתה במיוחס לה בכתב האישום המתוקן ובכך הביאה לחיסכון בזמן שיפוטי יקר ואת הצער שהביעה על המעשים. כמו כן צוינו נסיבותיה האישיות, נסיבות חייה המורכבות ומצבה הנפשי כפי שפורטו, ונלקחה בחשבון התקופה הניכרת, מזה כשנה, בה שהתה במעצר מאחורי סורג ובריח. לבסוף הושתו על המערערת 36 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרה; 12 חודשי מאסר על תנאי שלא תעבור כל עבירת אלימות מסוג פשע או כל עבירת רכוש מסוג פשע למשך תקופה של 3 שנים; סכומי פיצוי כפי שהוסכמו בהסדר הטיעון בתוספת סך של 20,000 ש"ח; וקנס בסך של 10,000 ש"ח או 5 חודשי מאסר תמורתו.

תמצית טענות הצדדים בערעור

7. הערעור שלפנינו נסוב על חומרת העונש שהושת על המערערת, ובו נטען כי שגה בית המשפט בכך שלא העניק משקל לחוות הדעת בקביעת מתחם העונש ההולם, אלא רק במיקום עונשה של המערערת בתוך המתחם. הנסיבות האישיות והמשפחתיות החריגות של המערערת, המפורטות בחוות הדעת, מצדיקות לא רק את מיקום העונש בתחתית מתחם העונש אלא משליכות באופן ישיר על נסיבות ביצוע העבירה ובכך על קביעת המתחם. בנוסף, לא היה מקום להתחשב לחומרה בשימוש לכאורה שעשתה המערערת באנשים אחרים לצורך ביצוע המעשים, קביעה אשר אינה תואמת את האמור בחוות הדעת, על פיה למערערת אין את הכישורים והיכולת להשפיע על אחרים, ולא עולה בקנה אחד עם מרכיבי אישיותה. כך גם הקביעות בדבר התכנון הגלום במעשיה אינן עומדות בקנה אחד עם הקביעות בחוות הדעת, שכן תחכום, תכנון ויצבות אינן התכונות שמאפיינות את מרכיבי אישיותה.

8. נטען כי בגזר הדין אין התייחסות לסיבות שהביאו את המערערת לביצוע העבירה הקשורות באופי מערכת היחסים והפערים הגדולים בינה לבין המתלונן. שגיאה נוספת נעוצה בקביעה כי אין להפחית מיכולתה של המערערת להבין את מעשיה. זאת כאשר יכולתה להבין את מעשיה אינה כשל אדם מן הישוב, והיא אינה אדם הפועל ממניעים כלכליים ועבריינים. המערערת אכן לקחה אחריות על מעשיה, אך בשעת מעשיה יכולתה להבין את מעשיה ואת הפסול בהם הייתה מוגבלת. כן נטען כי שגה בית המשפט בכך שקבע מתחם עונש הולם מחמיר אשר אינו תואם את נסיבות ביצוע העבירה ואת מדיניות הענישה הנהוגה, ובפרט בהעמדת הרף התחתון של המתחם על 34 חודשי מאסר בפועל. זאת כאשר אף הפסיקה שהציגה המשיבה קבעה ברובה מתחמי ענישה נמוכים בהרבה, אף במקרים חמורים יותר.

9. מנגד, טענה באת-כוח המשיבה בדיון לפנינו כי בהתחשב בחומרת העבירה, באופי המעשים, בסכומי הכסף הגבוהים שנחסטו על ידי המערערת ובנזק הכבד שנגרם כתוצאה ממעשיה, אין מקום להקלה בעונשה. אכן אין חולק

שנסיבות חייה של המערערת קשות, אך הדבר נלקח בחשבון במסגרת גזר הדין.

דין והכרעה

10. הלכה היא כי בית המשפט לא ייטה להתערב בעונש שהושת על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים שבהם ניכרת חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, או כאשר נפלה על פני הדברים טעות מהותית ובולטת בפסק הדין (ע"פ 5806/22 מדינת ישראל נ' גריפאת, פסקה 8 (20.11.2022); ע"פ 3332/22 קוואסמי נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (1.12.2022)). עניינה של המערערת אינו נמנה עם מקרים חריגים אלה.

11. בית משפט זה עמד לא אחת על החומרה הרבה הנשקפת מעבירת הסחיטה באיומים, הפוגעת באופן ניכר בשלום הציבור, בשגרת חייו ובביטחונו, ואשר מצדיקה הטלת עונשים מחמירים ללא פשרות (ע"פ 6918/21 בן נון נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (20.12.2022); ע"פ 395/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 10 (18.5.2022) (להלן: עניין פלוני)). עבירה זו משבשת באופן חמור את מהלך חייהם התקין של הנסחטים וגורמת להם למצוקה, לכאב ולדאגה (ע"פ 5769/14 אלרואי נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (20.9.2015)). חומרתה היתרה של העבירה באה לידי ביטוי גם בהתחשב במימד הייחודי שטמון בה "קשר שתיקה" אשר מונע מנפגע העבירה לפנות לעזרתן של רשויות אכיפת החוק, מחשש שמא יתממשו איומי הסחיטה. זאת במיוחד שעה שבבסיס הסחיטה עומד איום בחשיפת מידע אינטימי בעל אופי מיני (ע"פ 4423/22 אבו עמרה נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (30.10.2022); ע"פ 5057/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (28.12.2022)). מעצם טיבה של עבירת הסחיטה באיומים, היא יוצרת פגיעה קשה באוטונומיה של נפגע העבירה, אשר מעשיו מוכפפים לרצונו של הסוחט. נפגע העבירה ניצב לפני דילמה קשה מנשוא - שכן אם לא ישעה לדרישות הסוחט, הוא עלול להביא לחשיפת המידע המביך, תוצאה שהיא בלתי נמנעת גם אם ינסה להביא להפסקת המעשים ויפנה לקבלת סיוע (עניין פלוני, פסקה 16). תחושת האין-מוצא שבדבר, היא ככל הנראה זו שאף הביאה את המתלונן בענייננו לנסות לשלוח יד בנפשו. פוטנציאל הנזק שעלול להיגרם כתוצאה ממעשים אלו הוא אפוא עצום.

12. בענייננו, בית המשפט המחוזי שם מול עיניו ובצדק, את הנזק הכבד שנגרם למתלונן כתוצאה מביצוע העבירה במסגרת קביעת מתחם העונש ההולם, כמו גם את יתר הנסיבות הקשורות בביצועה. אף אם מדובר בקביעת מתחם עונש מחמיר מעט, בוודאי שאין מדובר ב"סטיה בולטת" ממדיניות הענישה. בכל מקרה העונש שהושת לבסוף, גם אם אינו קל, מבטא כראוי את חומרת המעשים ואת מגמת ההחמרה בעבירות אלו. בנוסף, אין כל פגם בכך שבית המשפט לקח בחשבון בעת מיקומו של העונש בתוך מתחם העונש ההולם, ולא בעת קביעת מתחם העונש, את מצבה הנפשי, המשפחתי והרגשי של המערערת ואת נסיבות חייה הקשות כפי שעלו מחוות הדעת שהוגשה מטעמה (וראו: סעיף 40יא(8) לחוק, המונה נסיבות חיים קשות שהייתה להן השפעה על ביצוע מעשה העבירה כאחת הנסיבות "שאינן קשורות בביצוע העבירה").

13. אכן, צודק בא-כוח המערערת כי אין מדובר בדמות בעלת דפוסים עבריינים בולטים. ככל הנראה, נסיבות חייה הלא פשוטות של המערערת עמדו ברקע לביצוע המעשים, כפי שגם ציין בית המשפט המחוזי. ניתן גם להניח כי חייה אינם קלים, וכי לא יהיה בשהותה במאסר כדי להקל על נסיבות חייה הקשות ממילא. עם כל זאת, לא מצאתי כי יש בכך כדי להביא להקלה נוספת בעונשה. נסיבות חייה הקשות של המערערת פורטו בהרחבה בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ונלקחו בחשבון בעת גזירת עונשה, יחד עם מכלול הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ובכלל זה הודאתה בעובדות כתב האישום במסגרת הסדר טיעון, היעדר עבר פלילי והתקופה שבה שהתה מאחורי סורג ובריח. אולם גם בהתחשב בכל האמור, מעשיה של המערערת עדיין מחייבים ענישה מחמירה אשר תשקף את חומרתם באופן נחרץ

ותרתיע אחרים מלפעול באופן דומה.

אציע אפוא לחברי" כי הערעור ידחה.

שופט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

שופט

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה.

שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ד' מינץ.

ניתן היום, י"ח בטבת התשפ"ג (11.1.2023).

שופטת

שופט

שופט
